

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

СЛИВКА ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 342.951

**ПРИМИРЕННЯ СТОРІН В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

**12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право
(081 - Право)**

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у «Закарпатський інститут» ПрАТ ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
Білаш Олександр Володимирович
доцент кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ»

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Шопіна Ірина Миколаївна
професор кафедри адміністративно-правових
дисциплін Львівського державного університету
внутрішніх справ;

кандидат юридичних наук
Плиска Володимир Володимирович,
адвокат.

Захист відбудеться 22 травня 2021 року о 9-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 61.051.07 ДВНЗ «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, вул. Капітульна, 26.

Із дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці ДВНЗ «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, вул. Університетська, 14.

Автореферат розіслано 20 квітня 2021 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Р. М. Фрідманський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. В Україні активізувався процес поступового здійснення судово-правової реформи на період з 2021 по 2025 роки, протягом якого мають бути здійсненні заходи, спрямовані на забезпечення сталого розвитку судової системи та наближення засад функціонування системи правосуддя до координат функціонування цієї системи у державах-членах Європейського Союзу (далі – ЄС). Поряд із тим, останні судово-правові реформи, що відбуваються у державах-членах ЄС на виконання Директиви ЄП і Ради від 21 травня 2008 року № 2008/52/ЄС (наприклад, реформа «Модернізація правосуддя в ХХІ столітті», що триває по сьогодні у Франції з 2016 року), продемонстрували концептуальну зміну в ЄС розуміння ролі суду у вирішенні публічно-правових спорів. Метою цих реформ є вдосконалення правового регулювання альтернативних способів вирішення публічно-правових спорів, зокрема, шляхом примирення. Що ж стосується запланованої в Україні реформи, то нею не враховуються поточні тенденції трансформації системи правосуддя, ролі суду, що відбуваються у державах-членах ЄС в цій сфері.

Сучасне правове регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в Україні характеризується численними проблемами, зокрема фрагментарністю регулювання, неврегульованістю стадій примирення сторін, відсутністю можливості залучення до процедури примирення судового примирителя і т. д. Наслідком цього є те, що сторони публічно-правового спору на практиці досить рідко використовують спробу примиритись, а саме примирення сторін в адміністративному судочинстві не спроможне повноцінно розкрити свій потенціал, виявити своє соціально-правове значення, зокрема, у вигляді зниження рівня конфліктності в публічно-правових відносинах, а також розвантаження адміністративних судів, що тривалий час є актуальною проблемою функціонування цих судів. Таким чином, в процесі реалізації запланованої на 2021–2025 роки судово-правової реформи необхідно внести зміни до чинного законодавства, що вдосконалюватимуть стан правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві з урахуванням досвіду держав-членів ЄС. Утім, відповідні зміни законодавства сприятимуть вирішенню проблем примирення сторін публічно-правового спору, коли вони ґрунтуватимуться на сучасній науковій думці про примирення сторін.

Сутності та проблематиці примирення сторін в адміністративному судочинстві вже приділялась увага декотрими юристами-адміністративістами, зокрема Т. О. Анцуповою, С. С. Білугою, І. Л. Желтобрюх, М. М. Заїкою, О. М. Здрок, О. М. Михайловим, О. Д. Сидельниковим, М. І. Смоковичем, О. В. Шеменевою та Л. Р. Юхтенко. Крім того, окремі аспекти альтернативних способів вирішення публічно-правових спорів, зокрема й примирення сторін публічно-правового спору, досліджували вітчизняні та зарубіжні учені, серед яких: О. М. Балашов, Б. Беландо Гарін (*B. Belando Garin*), Р. Боста (*R. Bousta*), К. Бухзер-Мартін (*C. Buchser-Martin*), Н. О. Васильченко, В. В. Гриценко, Б. Камарілло Круз (*B. Camarillo Cruz*), Х. Карбалло Мартінез (*G. Carballo*

Martínez), А. Егурен Гурручага (*A. Eguren Gurruchaga*), К. Есплюгес Барона (*C. Esplugues Barona*), І. О. Корецький, Ф. Курвуазьє (*F. Courvoisier*), Н. С. Кучерук, Н. А. Мазаракі, Б. Монту (*B. Manteaux*), Д. Маррані (*D. Marrani*), Ж. А. Міріманов (*J. A. Mirimanoff*), Р. Ф. Мустафін, А. С. Новосад, А. Г. Пишна, М. Я. Поліщук, А. Сагар (*A. Sagar*), С. Сан-Крістобаль Реалес (*S. San Cristóbal Reales*), Ж.-М. Сове (*J.-M. Sauvé*), В. О. Тімашова, Т. Гарсія Товар (*T. García Tovar*), Д. Г. Фільченко та інші науковці.

Разом з тим, слід констатувати, що вітчизняними та зарубіжними ученими не було сформульовано універсальних підходів до розуміння сутності та засад примирення сторін в адміністративному судочинстві, а серед вітчизняних юристів-адміністративістів досі не були сформульовані конкретні, комплексні пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України. Таким чином, практична потреба дослідження примирення сторін в адміністративному судочинстві додатково актуалізується браком теоретичних знань про примирення сторін публічно-правового спору в Україні та в державах-членах ЄС, а також про перспективи оптимізації правового регулювання відповідної процедури в умовах євроінтеграції України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Тема дисертаційного дослідження відповідає пріоритетним напрямкам розвитку правової науки на 2016-2020 роки, затвердженим Постановою Загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., Плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» у 2015 році, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 березня 2015 року № 213-р.

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає у формулюванні теоретико-методологічних засад примирення сторін в адміністративному судочинстві та надання пропозицій щодо вдосконалення адміністративного законодавства України в цій сфері в умовах євроінтеграції.

Для реалізації зазначеної мети, необхідно виконати такі *завдання*:

- визначити поняття та особливі ознаки примирення сторін в адміністративному судочинстві;
- встановити мету, завдання та функції примирення сторін в адміністративному судочинстві;
- охарактеризувати принципи примирення сторін в адміністративному судочинстві;
- визначити суб'єктний склад процедури примирення сторін в адміністративному судочинстві;
- встановити умови та підстави примирення сторін в адміністративному судочинстві;
- розкрити порядок примирення сторін в адміністративному судочинстві;
- узагальнити основні актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві України;

– запропонувати шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, пов'язані із участю сторін публічно-правового спору в процесі примирення у адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України.

Предметом дослідження є примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України.

Методи дослідження. Методологічна основа дослідження представлена поєднанням у процесі наукового пізнання загальнонаукових і спеціально-наукових методів, притаманних сучасній адміністративно-правовій науці. Історико-правовий та компаративістський методи дали змогу встановити та порівняти процес еволюції правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в Україні та в окремих державах-членах ЄС (підрозділ 1.1). Формально-логічний та логіко-семантичний методи дозволили виокремити низку понять, зокрема поняття примирення сторін в адміністративному судочинстві (підрозділ 1.1), його мети (підрозділ 1.2), умов і підстав (підрозділ 2.2). Використання системно-структурного та функціонального методу сприяло визначенню системи принципів примирення сторін в адміністративному судочинстві (підрозділ 2.1), суб'єктного складу процедури примирення сторін, а також порядку примирення сторін (підрозділ 2.3). Абстрактно-логічний та прогностичний методи уможливили теоретичне узагальнення основних актуальних проблем адміністративно-правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві України (підрозділ 3.1), а також формулювання конкретних пропозицій щодо вирішення таких проблем (підрозділ 3.2).

Нормативно-правовою основою роботи є Конституція України, КАС України, чинні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, що закріплюють адміністративно-правові засади примирення сторін публічно-правового спору. Інформаційну та емпіричну основу дисертації становлять європейські нормативно-правові акти, в тому числі законодавство окремих держав-членів ЄС (Іспанія, Нідерланди, Німеччина, Франція), узагальнення практики діяльності як національних, так і європейського судів, статистичні матеріали.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці системних досліджень, в якому комплексно з використанням новітніх досягнень правової науки аналізується стан та перспективи правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України. У результаті проведеного дослідження, сформульовано нові наукові положення й висновки, зокрема:

вперше:

– на підставі аналізу досвіду правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві України та держав-членів ЄС обґрунтовано, що суб'єктний склад примирення сторін виявляється у трьох моделях: «простій»

(сторони спору; суддя, який здійснює контролює примирення, затверджує умови примирення); «відносно ускладненій» (сторони спору; суддя, що схиляє сторони до примирення та/або повноцінно виконує роль примирителя); 3) «ускладненій» (сторони спору; суддя; примиритель). У сучасній Україні має місце «проста» модель суб'єктного складу примирення сторін, яка: характеризується окремими рисами «відносно ускладненої» моделі; але водночас в ній закладено потенціал до трансформації в «ускладнену» модель суб'єктного складу примирення сторін (за прикладом Іспанії, Німеччини та Франції);

– запропоновано комплексне розуміння підстав і умов вирішення спору шляхом примирення в адміністративному судочинстві. Систему таких умов складають: 1) позитивні умови (наявність публічно-правового спору та подання позову про його вирішення; цілісність добровільних намірів сторін спору щодо спроби примиритись, реалізації конкретної моделі примирення під час переговорів та на момент затвердження умов примирення; доступність вирішення спору шляхом примирення; реальність і раціональність узгоджених умов примирення; наявність у суб'єктів, які подають заяву про примирення, належної міри правосуб'єктності); 2) негативні умови (невідповідність завданням адміністративного судочинства у вигляді порушення інтересів третіх сторін; невідповідність закону). Системою підстав охоплено: нормативну (норми законодавства про примирення сторін та про статус суб'єктів, які є сторонами спору), фактичну (здійснення сторонами публічно-правового спору дій з набуття та реалізації права на примирення) та процедурно-процесуальну (клопотання, заява про примирення, ухвали суду, які обумовлюють виникнення та реалізацію права на примирення);

– сформульовано комплекс конкретних пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України, враховуючи відсутність в ЄС універсальної моделі примирення сторін публічно-правового спору та фрагментарність регулювання примирення сторін в державах-членах ЄС. У рамках судово-правової реформи в Україні, що повинна здійснитись у період з 2021 по 2025 роки, доцільно: 1) розробити та прийняти проєкт Закону України «Про примирення сторін спору»; 2) розробити та прийняти проєкт Закону України «Про внесення змін до законодавства України щодо вдосконалення примирення сторін адміністративного судочинства», яким будуть внесені зміни до Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАС), зокрема: визначено ключові категорії, що використовуються у відносинах з приводу примирення; викладено главу 5 розділу II КАС України у новій редакції та доповнено Кодекс главою 5-1 «Примирення сторін», що міститиме статті, якими визначатимуться мета, завдання примирення, сфера застосування процедури примирення, правовий статус сторін спору, судового примирителя та третіх осіб, порядок примирення сторін, особливості затвердження умов про примирення сторін та виконання сторонами умов примирення; 3) доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) ст. 172-8-1-1 «Незаконне використання інформації, що стала відома примирителю у зв'язку із виконанням службових обов'язків»;

удосконалено:

– характеристику мети, завдань та функцій примирення сторін в адміністративному судочинстві. Мета примирення сторін, як процесу, виявляється в поступовому досягненні сторонами публічно-правового спору реального консенсусу з приводу вирішення спору, а, як результату, – в результативному вирішенні матеріально-правового спору шляхом примирення. У цьому сенсі примирення сторін виконує комплекс завдань (створення умов для діалогу між сторонами спору; формування в рамках переговорів сторін конкретної моделі взаємних поступок, які вони усвідомлюють, бажають виконати таякі перевіряються судом і затверджуються, стаючи обов'язковими для сторін) і функцій (організаційну, стимулюючу, аналітичну, інформаційно-комунікаційну, контрольню-наглядову, виховну та профілактичну);

– наукові положення щодо системи принципів примирення сторін в адміністративному судочинстві, яку складають: 1) загальноправові принципи; 2) спеціальні принципи (прозорості та інформативності; диспозитивності, конструктивної змагальності сторін спору; обов'язковості набуття чинності умов примирення після їх затвердження судом; розумності строків вирішення справи і т. д.); 3) особливі принципи, що стосуються: а) якості, особливостей вирішення спору шляхом примирення (принципи доступності та ефективності; добровільності участі у вирішенні спору; добросовісності усіх учасників процедури вирішення спору; б) характеристики якостей примирителя (зокрема, принципи компетентності; незалежності, неупередженості примирителя; дотримання вимог конфіденційності);

– наукові підходи до окреслення стадій реалізації процедури примирення сторін в адміністративному судочинстві, зокрема, такими є: 1) неформальне та формальне ініціювання та початок процедури примирення; 2) переговори, в яких сторони складають спільну заяву про примирення сторін; 3) подання на затвердження та затвердження заяви про примирення сторін, на якій суд: пояснює сторонам наслідки судового рішення у зв'язку з примиренням сторін; перевіряє наявність усіх умов і підстав для вирішення спору; затверджує умови про примирення, закриває провадження у справі чи відмовляє у затвердженні умов про примирення та продовжує судовий розгляд справи;

набуло подальшого розвитку:

– наукове розуміння примирення сторін в адміністративному судочинстві та його основних ознак, як процесу та результату здійснення процедури примирення. Досліджуване примирення сторін з урахуванням положень адміністративного законодавства держав-членів ЄС пропонується розуміти в якості добровільного та мирного погодження сторонами публічно-правового спору взаємовигідних умов примирення у судовому порядку, що затверджуються ухвалою суду, й характеризується тим, що: ґрунтується на системі загальноправових, спеціальних особливих принципів; обумовлює юридичні наслідки; є формою правового консенсусу; об'єктивується у процедурі примирення (як процес) та в затвердженій угоді про примирення (як результат); характеризується особливим суб'єктним складом; дозволяє виходити за межі предмета спору;

– наукове розуміння комплексу актуальних проблем адміністративно-правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві України, основними з яких є: 1) нерозвиненість вітчизняної та європейської наукової думки про примирення сторін в адміністративному судочинстві; 2) фрагментарність правового регулювання примирення сторін; 3) розмитість орієнтирів вдосконалення правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України через відсутність узагальненого в державах-членах ЄС підходу до регулювання примирення сторін; 4) відсутність норм, що передбачали би: можливість залучення до процедури примирення судового примирителя; підстави обов'язковості спроби примирення сторін; підстави обмеження спроби примиритись; 5) недостатня визначеність форми та рамок волевиявлення органу публічної влади щодо умов примирення.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що сформульовані та обґрунтовані в дисертації висновки і пропозиції мають науково-теоретичне та практичне значення у:

– *науково-дослідній сфері* – під час досліджень проблематики та подальших перспектив удосконалення правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України;

– *правотворчості* – для подальшого розвитку адміністративно-правового регулювання медіації в адміністративному судочинстві (запропоновано зміни та доповнення до проекту Закону України «Про медіацію»);

– *правозастосовній діяльності* – для підвищення ефективності здійснення примирення сторін публічно-правового спору в адміністративному судочинстві;

– *освітньому процесі* – під час проведення занять із навчальних дисциплін: «Адміністративне право», «Адміністративне судочинство», «Альтернативні способи вирішення спорів в адміністративному праві».

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційного дослідження оприлюднені на таких науково-практичних конференціях: Основні положення дисертаційного дослідження оприлюднені на таких науково-практичних конференціях: Міжнародна науково-практична конференція «Правове забезпечення політики держави на сучасному етапі її розвитку» (м. Харків, 6–7 березня 2020 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права» (м. Львів, 14–15 червня 2019 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті» (м. Одеса, 13–14 квітня 2018 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку» (м. Запоріжжя, 27–28 березня 2020 р.).

Публікації. Основні положення роботи знайшли відображення у 6 наукових статтях, які опубліковані у виданнях, що визнані фаховими з юридичних наук, 1 статті у іноземному виданні, а також у 4 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації складається зі вступу, трьох розділів, поділених на вісім підрозділів, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації

становить 232 сторінки. Список використаних джерел містить 213 найменувань, розміщених на 26 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, завдання й об'єкт дослідження, зв'язок дисертаційного дослідження із науковими програмами та планами, застосовані методи дослідження, розкрито наукову новизну, окреслено практичне значення роботи, а також подано відомості про апробацію одержаних результатів.

Розділ 1 «Загальна характеристика примирення сторін адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України» містить 3 підрозділи.

У підрозділі 1.1 *«Поняття та особливі ознаки примирення сторін в адміністративному судочинстві»* зауважено на тому, що інститут альтернативних способів вирішення спорів, особливо в рамках адміністративного судочинства, є явищем, котре перебуває у процесі свого концептуального та нормативного становлення не лише в Україні, але й у державах-членах ЄС, де й сьогодні зустрічається супротивцю процесу, обумовлений нерозумінням необхідності створення «конкуренції» судам і суддям. Однак, в ряді країн, особливо у Франції, воно активно застосовується. Тому, враховуючи, що зі ст. 14 Угоди про асоціацію прямо не впливає конкретного євроінтеграційного завдання України щодо створення та розвитку в нашій державі розвитку інституту примирення, але зважаючи на те, що правова система України знаходиться у процесі демократизації, при цьому зразком для наслідування обрано саме ЄС, національне законодавство передбачає можливість альтернативного способу вирішення публічно-правових спорів у судовому порядку за допомогою так званого «судового примирення».

Визначено соціально-правове значення примирення в адміністративному судочинстві: 1) узвичаює практику мирного вирішення спорів публічно-правового характеру, а відтак знижує соціальне напруження у суспільстві; 2) сприяє економії грошових та часових ресурсів сторін спору та суду; 3) сприяє подальшій еволюції правосуддя у державі, котре у майбутньому може також охоплювати й передбачені у державах-членах ЄС процедури посередництва (медіації) у публічно-правових спорах (так звана «судова медіація», що має місце, наприклад, у Нідерландах та Німеччині; так зване «позасудове примирення», яке завершуватиметься так само затвердженням заяви про примирення адміністративним судом).

Встановлено що в українському законодавстві поняття «примирення в адміністративному судочинстві» не розкривається. Серед науковців існує певна узгоджена думка щодо загального розуміння цього явища, проте на рівні конкретизації позиції вчених характеризуються розбіжностями. На підставі аналізу цих розбіжностей розкрито ознаки примирення в адміністративному судочинстві, у результаті чого сформульовано авторське визначення досліджуваного поняття.

У підрозділі 1.2 «Мета, завдання та функції примирення сторін в адміністративному судочинстві» визначено мету примирення в адміністративному судочинстві як процесу та як результату. Зауважено, що по суті примирення не спрямоване на погодження умов примирення, а на досягнення миру (вирішення спору), що може бути досягнуто на підставі взаємних поступок сторін публічно-правового спору, на здійснення яких вони погодились у заяві по примирення, котра була затверджена судом як така, що: 1) складена сторонами добровільно; 2) складена без порушення прав і законних інтересів третіх сторін, а також без порушення чинного законодавства. Тобто кінцевою метою примирення сторін публічно-правового спору є ефективне вирішення матеріально-правового спору у спосіб, який задовольняє сторони спору та вичерпує сам конфлікт між сторонами. Відповідно до мети розкрито завдання примирення в адміністративному судочинстві.

Функціями досліджуваного примирення названо наступні: а) організаційна (визначає процедурно-процесуальний контекст примирення); б) стимулювання сторін спору до конструктивного вирішення цього спору; в) аналітична (аналітична діяльність щодо оцінки суті спору, конструктивних шляхів вирішення спору, відповідності умов примирення вимогам законодавства і т. д.); г) інформаційно-комунікаційна (використання інформації щодо суті спору та претензій сторін спору для вироблення моделі примирення, перебування сторін спору між собою та із примирителем у комунікативних відносинах і т. д.); ґ) контрольна-наглядова (перевірка сторонами спору, а також примирителем реальності бажання сторін спору вирішити спір шляхом примирення та здійснення ними дій, спрямованих на узгодження умов примирення; перевірка відповідності умов примирення вимогам законодавства; незатвердження судом умов примирення); д) виховна та профілактична (вироблення у сторін спору умінь неконфронтації й демонстрації ними позитивного прикладу можливості уникнення конфлікту, фактичного потенціалу досягнення примирення; формування уявлення про конфлікт, який може вирішуватись у мирний спосіб і не допускатись у майбутньому шляхом усунення факторів, котрі спричиняють публічно-правовий спір).

У підрозділі 1.3. «Принципи примирення сторін в адміністративному судочинстві» на підставі вивчення положень ряд європейських та закордонних нормативно-правових актів (Директива ЄП і Ради «Про деякі аспекти медіації у цивільних і комерційних справах» від 21.05.2008 року № 2008/52/ЕС, Закон ФР «Про модернізацію правосуддя в ХХІ столітті» від 18.11.2016 № 2016-1547, Рекомендація ЄК «Про принципи роботи позасудових органів, які беруть участь у вирішенні споживчих спорів шляхом консенсусу» від 4.04.2001 № С(2001) 1016, Європейський кодекс поведінки посередників від 02.06.2004, Європейський кодекс поведінки надавачів посередницьких послуг від 04.12.2018 № СЕРЕJ(2018)24), а також положень національного законодавства (КАС України) визначено загальні, спеціальні та особливі принципи вирішення публічно-правового спору шляхом примирення. Останні поділяються на 2 групи: 1) принципи, що стосуються якості та особливостей належного вирішення спору

шляхом примирення; 2) принципи, що стосуються характеристики якостей примирителя.

Розділ 2 «Реалізація процедури примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України» містить 3 підрозділи.

У підрозділі 2.1 «Суб'єктний склад процедури примирення сторін в адміністративному судочинстві» на підставі аналізу національного законодавства та законодавства держав-членів ЄС встановлено, що законодавцями передбачені різні моделі суб'єктного складу примирення.

Проста модель суб'єктного складу примирення сторін в адміністративному судочинстві. У рамках цієї моделі суб'єктний склад примирення зводиться до сторін публічно-правового спору, котрі бажають примиритись (також їх представники), а також до судді, який перевіряє законність сформульованих ними умов примирення, затверджує ці умови. Відносно ускладнена модель суб'єктного складу примирення сторін в адміністративному судочинстві. Ця «модель», окрім того, що охоплює сторін публічно-правового спору (їх представників), також передбачає розширену участь судді в процедурі примирення, зокрема: а) суддя може схилити (чи навіть вимагати) сторін спору до спроби примиритись, а також надає сторонам попередній варіант досягнення примирення; б) суддя може брати участь в процедурі примирення в якості «активного примирителя», проводячи наради щодо примирення (аналогічно вирішенню спору за участю судді). Ускладнена модель суб'єктного складу примирення сторін в адміністративному судочинстві, в рамках якої, окрім сторін публічно-правового спору (їх представників) та судді, бере участь так звана «третья сторона», а саме: до процесу вирішення спору шляхом примирення сторони (або ж суддя, що розглядає справу) залучають «активного примирителя».

В державах-членах ЄС окреслені моделі можуть співіснувати в рамках одного й того ж правового режиму певної держави, їх використання залежить від ситуацій, в яких вони виявляються, та нагальних потреб, що можуть бути належним чином задоволені використанням відповідних «моделей». В окремих державах-членах ЄС (КІ), в яких публічно-правові спори можуть бути вирішені шляхом судового примирення, суддя може поставати в якості «відносно активного примирителя», котрий, переконавшись в можливості примирити сторони спору, може сформувати для них варіант (варіанти) примирення, які можуть бути ними прийняті (доопрацьовані, відхилені). Додатково в окремих державах-членах ЄС (у ФР та КІ) передбачена діяльність примирителів, якими є сертифіковані юристи (як правило, адвокати).

В Україні законодавчо встановлена «проста модель» суб'єктного складу примирення сторін в адміністративному судочинстві, хоча в ній мають місце окремі ознаки «відносно ускладненої моделі» з огляду на те, що суддя може спонукати сторін спору до спроби примиритись згідно до вимог п. 2 ч. 1 ст. 180 та ч. 5 ст. 194 КАС України.

У підрозділі 2.2. «Умови та підстави примирення сторін в адміністративному судочинстві» встановлено, що комплекс підстав та умов

примирення сторін в адміністративному судочинстві дозволяє охопити практично всі аспекти фактичної та юридичної дійсності, котрі мають значення для виникнення у сторін спору та реалізації ними права на примирення. Відповідні підстави розроблені та існують не для того, щоби ускладнити процес досягнення примирення між сторонами публічно-правового спору, а для того, щоби не викривити саму мету відповідної адміністративно-правової процедури. Виникнення права на примирення та реалізація цього права сторонами публічно-правового спору формально ускладнені лише в тій мірі, в якій цього вимагає сама потреба узгодження примирення з принципами права, а також потреба забезпечення законності процедури примирення, недопущення порушення прав і законних інтересів третіх осіб, публічного інтересу результатами процедури примирення.

Зроблено висновок, що в цілому адміністративно-правове регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві України, хоча й не є належним чином систематизованим та вичерпним, утім, характеризується множиною прогресивних положень, які дозволяють відповідному інституту адміністративного права розкритись більше, аніж в окремих державах-членах ЄС (хоча в більшості аспектів стандарти умов і підстав примирення в Україні та державах-членах ЄС є ідентичними). Підкреслено, що дослідження досвіду правового регулювання умов і підстав примирення сторін адміністративного судочинства в ЄС вказує на доцільність доповнення КАС України положенням про обов'язковість спроби примирення сторін публічно-правових спорів випадках, коли сторони спору перебувають у правовідносинах між собою, в яких виник спір, та будуть (можуть) перебувати у цих та інших правовідносинах в подальшому.

У підрозділі 2.3 «Порядок примирення сторін в адміністративному судочинстві» встановлено, що чинне законодавство України та держав-членів ЄС не містить чіткого порядку здійснення процедури примирення. Сформувати загальне уявлення про цей порядок в Україні є можливим, аналізуючи у сукупності спеціальні норми національного законодавства, що врегульовують окремі аспекти здійснення примирення сторін публічно-правового спору, разом із загальними нормами законодавства про адміністративне судочинство, а також рішення українських судів в адміністративних справах, в яких було реалізовано (або зроблено спробу) примирення сторін публічно-правового спору. Аналіз практики українських судів дозволив з'ясувати як саме суди розуміють процедуру примирення та яким саме чином вони застосовують відповідні норми КАС України. Зроблено висновок, що суди не завжди однаково застосовують одні й ті ж самі норми законодавства, що вказує на те, що в КАС України необхідно закріпити окрему статтю, в якій окреслювався би загальний порядок реалізації процедури примирення сторін публічно-правового спору в адміністративному судочинстві.

Сформульовано положення щодо покрокової реалізації процедури примирення в адміністративному судочинстві України та розроблено рекомендації щодо дій судді на кожному етапі примирення, враховуючи досвід таких країн як Франція, Іспанія, Німеччина.

Розділ 3 «Напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України» містить 2 підрозділи.

У підрозділі 3.1 «Узагальнення проблем адміністративно-правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві України» встановлено, що в сучасній юридичній думці має місце ототожнення примирення та посередництва, що не сприяє ефективному регулюванню примирення сторін в адміністративному судочинстві, а навпаки породжує плутанину та обумовлює відсутність концептуальної основи подальшого розвитку відповідного регулювання. Окрім вказаної наукової проблеми, яка по суті є базовою, досліджуване примирення характеризується множиною інших практичних проблем, серед яких: фрагментарність означеного регулювання, неясність орієнтирів щодо подальшого вдосконалення досліджуваного інституту через відсутність універсальних норм ЄС в цій частині, окремі прогалини правового регулювання здійснення процедури примирення в адміністративному судочинстві, недостатність правового регулювання волевиявлення на примирення суб'єктів владних повноважень. Вирішення цих проблем потребує комплексних дій, які повинні враховувати: 1) застосовний досвід правового регулювання посередництва на рівні держав-членів ЄС, а саме положення Директиви ЄП і Ради від 21.05.2008 № 2008/52/ЕС. Цей документ використовується Францією для формування інституту примирення сторін в тій мірі, в якій примирення та посередництво є концептуально схожими способами вирішення спорів; 2) позитивний досвід правового регулювання примирення сторін в державах-членах ЄС; 3) необхідність залишення в процесі вдосконалення правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України наявних переваг норм вітчизняного законодавства над відповідними нормами держав-членів ЄС, які є наступними: а) в чинному законодавстві норми про примирення сторін є менш розпорощеними, аніж в законодавстві ФР та КІ (основна сутність примирення регламентовані в рамках статей 190 і 191 КАС України, які слід розглядати у сукупності із п. 5 ч. 2 ст. 45, частинами 5 і 6 ст. 47, ч. 1 ст. 54 та іншими нормами Кодексу); б) примирення сторін в Україні може відбуватись на будь-якій стадії розгляду справи (це право, наприклад, в Іспанії є дещо звуженим).

У підрозділі 3.2 «Шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України» сформульовано авторські пропозиції. Обґрунтовано доцільність:

1) розробити та прийняти проєкт Закону України «Про примирення сторін спору», що має включати статті: «Примирення сторін» (окреслює мету та завдання примирення сторін); «Засади примирення сторін» (містить рамки процедури примирення; принципи примирення; стандарти-вимоги до процедури примирення сторін та до примирителя); «Примиритель» (визначає обсяг правосуб'єктності осіб); «Права та обов'язки примирителя» (в діяльності примирителя загалом та в процедурі примирення, зокрема); «Гарантії діяльності примирителя»;

2) розробити та прийняти проєкт Закону України «Про внесення змін до законодавства України щодо вдосконалення примирення сторін адміністративного судочинства», яким (враховуючи Директиву ЄП і Ради від 21.05.2008 № 2008/52/ЄС, Рекомендацію ЄК від 4.04.2001 № С(2001) 1016, п. 1 ч. 1 пар. 87, пар. 106, пар. 160, п. 3 ч. 1 пар. 168 КАС Німеччини, ст. 77 Закону КІ від 13.07.1998 № 29/1998 та ст. L211-4 КАС ФР, статті L421-1, L421-2 Кодексу про відносини між суспільством і адміністрацією, ст. 4, пункти 1–5 ч. 1 ст. 54, статті 56–68 Закону ФР від 31.12.1971 № 71-1130, ст. 22-1 Закону ФР від 08.02.1995 № 95-125, ст. 5 Закону ФР від 18.11.2016 № 2016-1547, рішення Державної Ради ФР від 06.12.2002 № 249153), доцільно: а) підвищувати юридичну визначеність примирення сторін публічно-правового спору – доповнити ч. 1 ст. 4 КАС України п. 9-1 («судовий примиритель»), п. 15-1 («примирення сторін в адміністративному судочинстві»), п. 15-2 («заява про примирення сторін»); б) вдосконалити правовий статус секретаря судового засідання – доповнити ч. 1 ст. 63 КАС України п. 5-1 (закріплення обов'язку досліджувати матеріали справи на предмет можливості укладення угоди про примирення); в) викласти главу 5 КАС України у новій редакції: змінити назву глави 5 на «Відмова позивача від позову»; скасувати статті 190 і 191 КАС України; г) доповнити КАС України главою 5-1 «Примирення сторін», що буде складатись з: ст. 191-1 «Примирення сторін» (окреслює загальну сутність примирення сторін в адміністративному судочинстві, а саме його мету та завдання; сферу застосування процедури примирення; випадки обов'язковості спроби сторін примиритись; випадки, коли суддя має право зобов'язати сторони публічно-правового спору спробувати примиритись; обставини, які виключають можливість примирення сторін); ст. 191-2 «Сторони спору, які бажають примиритись» (визначає права та обов'язки сторін); ст. 191-3 «Судовий примиритель»; ст. 191-4 «Треті особи в процедурі примирення сторін» (визначає умови і підстави залучення таких осіб в процедуру примирення, їх права та обов'язки); ст. 191-5 «Підстави та умови примирення»; ст. 191-6 «Порядок примирення сторін»; ст. 191-7 «Спільна заява про примирення сторін»; ст. 191-8 «Затвердження судом умов про примирення сторін»; ст. 191-9 «Виконання умов примирення»; г) доповнити ст. 382 КАС України частиною 1-1, якою передбачається правило, у відповідності до якого суд зобов'язує сторін подати у встановлений судом строк звіт про виконання ухвали про затвердження умов примирення;

3) доповнити КУпАП статтею 172-8-1-1 «Незаконне використання інформації, що стала відома примирителю у зв'язку із виконанням службових обов'язків».

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні наведено теоретичне узагальнення та надано нове вирішення наукової задачі, котра полягає в тому, щоб сформулювати та розкрити основні засади і особливості примирення сторін в

адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України. До основних результатів наукового дослідження належать такі висновки.

1. Примирення сторін в адміністративному судочинстві – це заснований на принципах права та нормах чинного законодавства, добровільний та швидкий спосіб дружнього (мирного) погодження сторонами публічно-правового спору взаємовигідних умов примирення (у результаті взаємних поступок) у судовому порядку, що затверджуються адміністративним судом. Особливість примирення полягає в тому, що воно: 1) ґрунтується на системі загальноправових, спеціальних і особливих принципів й урегульовується нормами законодавства України; 2) обумовлює юридичні наслідки, гарантується державою й об'єктивується лише за наявності необхідних підстав і умов; 3) є формою правового консенсусу (вирішення спору щодо прав і обов'язків сторін у результаті взаємних поступок), що засвідчує плюралістичну тенденцію розширення способів вирішення публічно-правових спорів, та як факт легалізується у рамках особливого судового порядку вирішення спору; 4) своїм об'єктивним виявом має а) процедуру примирення, б) угоду про примирення (мирову угоду) та в) юридичний факт, що є результатом реалізації права на укладення угоди про примирення; 5) характеризується особливим суб'єктивним складом; б) дозволяє виходити за межі предмета спору без порушення принципу законності, прав або законних інтересів третіх осіб.

2. Мета примирення сторін в адміністративному судочинстві: 1) як процесу полягає в досягненні сторонами публічно-правового спору реального консенсусу, який ними добровільно досягається та який вичерпує спір шляхом взаємних поступок, не суперечить законодавству та не порушує прав і законних інтересів третіх осіб; 2) як результату процедури примирення полягає в ефективному вирішенні матеріально-правового спору шляхом примирення, наслідком чого є те, що публічно-правовий спір вирішений у законний спосіб і задовольняє сторони спору.

Завданнями примирення сторін в адміністративному судочинстві є: а) створення належних умов для діалогу між сторонами спору, у рамках якого задовольняється їх бажання мирно вирішити спір, знижується рівень конфліктності сторін; б) здійснення конструктивних переговорів між сторонами; в) вільне окреслення у переговорах сторонами реалістичної моделі взаємних поступок, результатом яких має стати вичерпання конфлікту; г) повне усвідомлення сторонами спору алгоритму дій з вирішення спору, наслідків взаємних поступок, на які вони погоджуються; г) складання та подання заяви про примирення; д) неупереджена та своєчасна перевірка судом справедливості та законності умов примирення, які ним затверджуються у разі встановлення їх відповідності вимогам законодавства; е) подальше виконання затверджених судом умов примирення, що обумовлюватиме відновлення правопорядку та взаєморозуміння у відносинах сторін спору, що примирились.

Функціями досліджуваного примирення є: а) організаційна; б) стимулювання сторін спору до конструктивного вирішення цього спору; в) аналітична; г) інформаційно-комунікаційна; г) контрольна-наглядова; д) виховна та профілактична.

3. Систему принципів примирення сторін в адміністративному судочинстві складають: 1) загальноправові принципи (верховенства права, справедливості, рівності та законності); 2) спеціальні принципи (прозорості та інформативності; диспозитивності, конструктивної змагальності (співпраці) учасників процесу; обов'язковості ухвали про затвердження умов примирення; розумності строків; відшкодування судових витрат сторін процесу); 3) особливі принципи, а саме ті, що стосуються: а) якості, особливостей вирішення спору шляхом примирення (доступності та ефективності; добровільності участі у вирішенні спору; добросовісності усіх учасників процедури вирішення спору); б) характеристики якостей примирителя (компетентності; незалежності, неупередженості примирителя та недопущення ним конфлікту інтересів; дотримання вимог конфіденційності у процесі вирішення спору шляхом примирення).

4. Суб'єктний склад примирення сторін в адміністративному судочинстві України та держав-членів ЄС складають сторони публічно-правового спору, що бажають примиритись та суддя (зокрема, в Іспанії та Франції додатково може залучатись до примирення також примиритель). Суб'єктний склад цієї адміністративно-правової процедури виявляється у таких «моделях»: 1) «проста модель» (сторони спору, що бажають примиритись та їх представники; суддя, який здійснює судовий контроль в процедурі примирення та затверджує умови примирення); 2) «відносно ускладнена модель» (сторони спору, що примиряються, їх представники; суддя, що схиляє сторони до примирення та/або повноцінно виконує роль примирителя); 3) «ускладнена модель» (сторони спору, котрі примиряються, їх представники; суддя; примиритель). В Україні представлена «проста модель» суб'єктного складу примирення сторін в адміністративному судочинстві.

5. Систему умов вирішення спору шляхом примирення в адміністративному судочинстві складають такі групи обставин: 1) позитивні умови вирішення спору (уможливлюють процес задоволення бажання сторін вирішити спір), а саме: а) цілісність, взаємність волевиявлення сторін публічно-правового спору; б) добровільність дій сторін спору у межах процедури примирення; в) доступність вирішення публічно-правового спору шляхом примирення; г) наявність публічно-правового спору між суб'єктами, що бажають примиритись; ґ) подання (й прийняття адміністративним судом) позову з матеріально-правовими вимогами до іншої сторони публічно-правового спору та відкриття провадження у справі; д) наявність у суб'єктів, які подають заяву про примирення, належної міри правосуб'єктності для участі в процедурі примирення та закінчувати справу примиренням; е) раціональність (адекватність) і законність умов примирення, що подаються на затвердження та затверджуються ухвалою суду; 2) негативні умови вирішення спору (унеможливлюють примирення сторін спору), а саме: невідповідність умов примирення завданням адміністративного судочинства у вигляді порушення прав і законних інтересів третіх сторін, суперечення закону.

Систему підстав примирення в адміністративному судочинстві складають: 1) нормативна підстава (ст. 190 КАС України, що застосовується у сукупності з

іншими нормами цього Кодексу; статті 3, 8, 13, 15, 19, 21–68 та інші норми Конституції України; акти міжнародного права, що містять стандарти прав людини, належного урядування та правосуддя); 2) фактична підстава (звернення сторін спору до суду з клопотанням про зупинення провадження у справі на час, необхідний їм для примирення; зупинення провадження у справі суддею у зв'язку із початком процедури примирення; переговори між сторонами спору щодо примирення; створення умов примирення та подання їх на затвердження до суду; перевірка суддею умов примирення та волі сторін, що бажають примиритись; затвердження заяви про примирення ухвалою суду та закриття провадження); 3) процедурно-процесуальна підстава (клопотання, на основі якого суд ухвалою зупиняє провадження у справі на час здійснення примирення; заява про примирення; ухвала про затвердження умов примирення).

6. Процедура примирення сторін в адміністративному судочинстві складається з таких стадій: 1) неформальне (до підготовчого засідання) та формальне (на підготовчому засіданні чи пізніше) ініціювання та початок процедури примирення (початок процедури може розпочатись не раніше подання позову до суду); 2) переговори щодо можливостей примирення та узгодження заяви про примирення сторін (як правило, узгоджуються: конкретні дії, які повинні вчинити сторони спору задля вичерпання спору; часові межі надсилання заяви про примирення до суду; бажаний момент набрання чинності умов примирення; строки виконання затверджених умов про примирення); 3) подання на затвердження та затвердження заяви про примирення сторін в адміністративному судочинстві, на якій в рамках судового контролю суд: а) роз'яснює сторонам примирення наслідки затвердження умов примирення; б) перевіряє усі умови та підстави вирішення спору шляхом примирення; в) затверджує умови про примирення чи відмовляє в затверженні умов про примирення та продовжує судовий розгляд справи.

7. Основними проблемами адміністративно-правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві України є: 1) недосконалість теорії примирення сторін в адміністративному судочинстві, що є концептуальною основою розвитку правового регулювання примирення сторін; 2) фрагментарність правового регулювання примирення сторін; 3) розмитість орієнтирів вдосконалення правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України через відсутність в державах-членах ЄС узагальненого підходу до регулювання примирення сторін публічно-правового спору; 4) відсутність норм, що передбачали би: а) можливість суду та/або сторін публічно-правового спору залучити до процедури примирення судового примирителя; б) обов'язковість спроби примирення в адміністративному судочинстві; в) підстави обмеження спроби примиритись в адміністративному судочинстві; 5) невизначеність форми та рамок волевиявлення суб'єкта публічної адміністрації (іншого органу публічної влади) щодо умов примирення в адміністративному судочинстві.

8. У межах вдосконалення адміністративно-правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України доцільно: 1) розробити та прийняти проєкт Закону України «Про

примирення сторін спору»; 2) розробити та прийняти проєкт Закону України «Про внесення змін до законодавства України щодо вдосконалення примирення сторін адміністративного судочинства», завдяки якому буде: а) підвищено юридичну визначеність примирення сторін шляхом визначення у ч. 1 ст. 4 КАС України понять «судовий примиритель» (п. 9-1), «примирення сторін в адміністративному судочинстві» (п. 15-1), «заява про примирення сторін» (п. 15-2); б) передбачено обов'язок секретаря судового засідання досліджувати матеріали справи на предмет можливості укладення угоди про примирення (доповнити ч. 1 ст. 63 КАС України п. 5-1); в) викладено главу 5 КАС України у новій редакції, а саме змінено назву глави 5 на «Відмова позивача від позову» та скасовано статті 190 і 191 КАС України; г) доповнено КАС України главою 5-1 «Примирення сторін», що складатиметься із: ст. 191-1 «Примирення сторін»; ст. 191-2 «Сторони спору, які бажають примиритись»; ст. 191-3 «Судовий примиритель»; ст. 191-4 «Треті особи в процедурі примирення сторін»; ст. 191-5 «Підстави та умови примирення»; ст. 191-6 «Порядок примирення сторін»; ст. 191-7 «Спільна заява про примирення сторін»; ст. 191-8 «Затвердження судом умов про примирення сторін»; ст. 191-9 «Виконання умов примирення»; г) доповнено частиною 1-1 ст. 382 КАС України, що передбачає правило, у відповідності до якого суд зобов'язує сторін подати у встановлений судом строк звіт про виконання ухвали про затвердження умов примирення; 3) доповнити КУпАП статтею 172-8-1-1 «Незаконне використання інформації, що стала відома примирителю у зв'язку із виконанням службових обов'язків».

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Сливка В.В. Основні ознаки примирення сторін в адміністративному судочинстві. *Право та державне управління*. 2019. № 2. Том 1. С. 266–271.
2. Сливка В.В. Загальні та спеціальні принципи примирення сторін в адміністративному судочинстві. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2018. № 3. С. 228–232.
3. Сливка В.В. Позитивні умови вирішення спору шляхом примирення в адміністративному судочинстві України. *Visegrad Journal On Human Rights*. 2021. № 1. S. 218-222.
4. Сливка В.В. Цель и задачи примирения сторон в административном судопроизводстве Украины. *Правові новели*. 2020. № 12. Том 2. С. 52–56.
5. Сливка В.В. Поняття та система функцій примирення сторін в адміністративному судочинстві України. *Право і суспільство*. 2020. № 3. Том 2. С. 35–40.
6. Сливка В.В. Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві України. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2020. № 4 (70). Том 2. С. 47–52.
7. Сливка В.В. Пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання статусу суб'єктів процедури примирення сторін в адміністративному

судочинстві. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція». 2021. № 49. С. 86–90.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Сливка В.В. Система підстав примирення сторін в адміністративному судочинстві. *Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 13–14 квітня 2018 р. Одеса : ГО «Причорноморська фундація права», 2018. С. 89–93.

2. Сливка В.В. Поняття примирення сторін в адміністративному судочинстві України. *Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 14–15 червня 2019 р. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2019. С. 116–118.

3. Сливка В.В. Соціально-правове значення примирення сторін в адміністративному судочинстві. *Правове забезпечення політики держави на сучасному етапі її розвитку* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 6–7 березня 2020 р. Харків : ГО «Східноукраїнська наукова юридична організація», 2020. С. 80–84.

4. Сливка В.В. Правовий статус сторін публічно-правового спору, що примиряються. *Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 27–28 березня 2020 р. Запоріжжя : Запорізька міська Громадська організація «Істина», 2020. С. 87–90.

АНОТАЦІЯ

Примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – «Закарпатський інститут» ПрАТ ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», Ужгород, 2021.

Дисертація присвячена формулюванню теоретико-методологічних засад примирення сторін в адміністративному судочинстві та наданню пропозицій щодо вдосконалення адміністративного законодавства України в цій сфері в умовах євроінтеграції.

В роботі визначено поняття та особливі ознаки примирення сторін в адміністративному судочинстві. Встановлено мету, завдання, функції, принципи досліджуваного примирення. Визначено суб'єктний склад процедури примирення, встановлено умови та підстави, порядок примирення сторін в адміністративному судочинстві. Враховано досвід окремих держав-членів ЄС (Іспанія, Нідерланди, Німеччина, Франція), а також положення ряду актів ЄС.

Узагальнено основні актуальні проблеми в досліджуваній сфері та сформульовано комплекс конкретних пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України, враховуючи відсутність в ЄС універсальної моделі примирення сторін публічно-правового спору та фрагментарність регулювання примирення сторін в державах-членах ЄС.

Ключові слова: судове примирення, адміністративне судочинство, сторони публічно-правового спору, досвід держав-членів ЄС, пропозиції, судово-правова реформа

АННОТАЦІЯ

Примирение сторон в административном судопроизводстве в условиях евроинтеграции Украины. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 «Административное право и процесс; финансовое право, информационное право». – «Закарпатский институт» ПрАТ ВУЗ «Межрегиональная Академия управления персоналом», Ужгород. 2021.

Диссертация посвящена формулированию теоретико-методологических основ примирения сторон в административном судопроизводстве и разработке предложений по совершенствованию административного законодательства Украины в этой сфере в условиях евроинтеграции.

В работе раскрыто понятие и очерчены особые признаки примирения сторон в административном судопроизводстве. Определены цели, задачи, функции, принципы исследуемого примирения. Определен субъектный состав процедуры примирения, перечислены условия и основания, изложен порядок примирения сторон в административном судопроизводстве. Учтен опыт отдельных государств-членов ЕС (Испания, Германия, Нидерланды, Франция), а также положения ряда актов ЕС.

Обобщены основные актуальные проблемы в исследуемой сфере, а также учитывая отсутствие в ЕС универсальной модели примирения сторон публично-правового спора и фрагментарность регулирования примирения сторон в государствах-членах ЕС, сформулирован комплекс конкретных предложений по совершенствованию административно-правового регулирования примирения сторон в административном судопроизводстве в условиях евроинтеграции Украины.

Ключевые слова: судебное примирение, административное судопроизводство, стороны публично-правового спора, опыт государств-членов ЕС, предложения, судебно-правовая реформа

Reconciliation of the parties in administrative proceedings in the context of Ukraine's European integration. - *Qualifying scientific work published as a manuscript.*

Thesis for the scientific degree of Candidate of Juridical Sciences on specialty 12.00.07 "Administrative law and process; financial law; information law". - "Transcarpathian Institute" PJSC «Higher education institution "Interregional Academy of Personnel Management", Uzhgorod, 2021.

The dissertation is devoted to the formulation of theoretical and methodological principles of reconciliation of the parties in administrative proceedings and to provide proposals for improving the administrative legislation of Ukraine in this area in the context of European integration.

The paper defines the concept and special features of conciliation of the parties in administrative proceedings. It is established that the purpose of conciliation of the parties, as a process, is manifested in the gradual achievement by the parties of a public law dispute of a real consensus on dispute resolution, and, as a result, in the effective resolution of substantive dispute by conciliation. In this sense, conciliation of the parties performs a set of tasks (creating conditions for dialogue between the parties to the dispute; formation in the negotiations of the parties a specific model of mutual concessions that they realize, want to perform such , stimulating, analytical, information and communication, control and supervision, educational and preventive).

The system of principles of conciliation of the parties in administrative proceedings are: 1) common law principles; 2) special principles of resolving the case by conciliation (for example, transparency and informativeness of resolving the case by conciliation; dispositiveness, constructive adversarial nature of the parties to the dispute; mandatory entry into force of conciliation conditions after their approval by the court; reasonable terms of resolving the case, etc.); 3) special principles concerning: a) quality, features of dispute resolution through conciliation; principles of accessibility and efficiency; b) voluntary participation in dispute resolution; good faith of all participants in the dispute resolution procedure); characteristics of the qualities of the conciliator (in particular, the principles of competence; independence, impartiality of the conciliator; compliance with the requirements of confidentiality).

It is established that the subjective composition of conciliation of the parties is manifested in three models: "simple" (parties to the dispute; the judge who supervises the conciliation, approves the terms of conciliation); "Relatively complicated" (parties to the dispute; a judge who persuades the parties to conciliation and / or fully performs the role of conciliator); 3) "complicated" (parties to the dispute; judge; conciliator). In modern Ukraine there is a "simple" model of the subjective composition of the reconciliation of the parties, which: is characterized by certain features of the "relatively complicated" model; but at the same time it has the potential to transform into a "complicated" model of the subjective composition of the parties.

A set of grounds and conditions for resolving a dispute by conciliation in administrative proceedings has been determined. The system of such conditions consists of: 1) positive conditions (the existence of a public law dispute and filing a lawsuit to resolve it; the integrity of the voluntary intentions of the parties to the attempt to reconcile, the implementation of a specific model of conciliation during negotiations and at the time of conciliation; ; reality and rationality of the agreed conditions of conciliation; the presence of the subjects who apply for reconciliation, the appropriate degree of legal personality); 2) negative conditions (inconsistency with the tasks of

administrative proceedings in the form of violation of the interests of third parties; the law). The system of grounds covers: normative (norms of the legislation on conciliation of the parties and on the status of the subjects who are parties to the dispute), factual (implementation by the parties of the public-legal dispute of actions on acquisition and realization of the right to conciliation) and procedural-procedural conciliation, court rulings that determine the emergence and exercise of the right to reconciliation).

The stages of implementation of the conciliation procedure of the parties in administrative proceedings are: 1) informal and formal initiation and commencement of the conciliation procedure; 2) negotiations in which the parties make a joint statement of conciliation of the parties; 3) submission for approval and approval of the application for conciliation of the parties, in which the court: explains to the parties the consequences of the court decision in connection with the conciliation of the parties; checks the existence of all conditions and grounds for resolving the dispute by, approves the terms of conciliation closes the proceedings or refuses to approve the terms of conciliation and continues the trial.

The main current problems in the research area are summarized and a set of specific proposals for improving the administrative and legal regulation of conciliation of the parties in administrative proceedings is formulated, taking into account the experience of France, Spain and Germany.

Keywords: judicial conciliation, administrative proceedings, parties to a public law dispute, experience of EU member states, proposals, judicial and legal reform

Підписано до друку 09.04.2021. Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Умовн. друк. арк. 0,7. Тираж 100 прим. Зам. № 6/04-9.

Видавництво УжНУ «Говерла».
88000, м. Ужгород, вул. Капітульна, 18.

Телефон +38 (095) 212 7679